ASKERİ YÜKSEK İDARE MAHKEMESİ GENEL KURULU İÇTİHATLARI BİRLEŞTİRME KARARI [*]

Esas No. : 1974/3
Karar No. : 1977/3

ÖZETİ : Emeklilik, sicil, nasıp, terfi ve benzeri işlemlerle ilgili olarak açılan iptal davalarının karara bağlanmasından önce, davacısının ölümü halinde, davayı takip hakkı mirascılarına geçer.

Bir şahsın emekliye sevk ve bir üst rütbeye terfi ettirilmemesine ilişkin işlemlerin iptalini dava etme hakkı, mirascılarına intikal etmeyen, münhasıran öleni ilgilendiren haklardan bulunduğu gerekçesiyle 1602 sayılı Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Yasasının 61. maddesi uyarınca dava dilekçesinin iptalini öngören Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Daireler Kurulunun 7.12.1973 gün ve 1973/276-76 sayılı kararı ile nasbının düzeltilmemesine ilişkin işlemin iptalini talep eden davacının ölümü sebebiyle Askerî Yüksek İdare Mahkemesi 2. Dairesinin "varislerin yeniden dava açmasına kadar dosyanın işlemden kaldırılmasına" dair 26.6.1973 gün ve 1973/1307 - ..... sayılı kararı ve yine aynı Dairenin, emekliye sevk işleminin iptalini isteyen davacının ölümünden sonra "davayı yenileyen çocuklarının, işlemin iptalinde yakın menfaat ilişkilerinin bulunduğuna, dul ve yetim maaşı bağlanabilmesinin işlemin iptali ile mümkün olabileceğine, bu nedenle davayı takip hakkının varislerine intikal ettiğine ve davacı olarak kabullerine" ilişkin 19.11.1974 gün ve 1974/867-1085 sayılı kararları arasında içtihat aykırılığı bulunduğu, bu aykırılığın içtihatların birleştirilmesi yoluyla giderilmesinin Birinci Başkanlığın 1602 sayılı Yasanın 29. maddesi gereğince vaki istemi üzerine konuyu görüşmek amacı ile Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Genel Kurulu 7.2.1977 günü özel salonunda Birinci Başkanın Başkanlığında toplandı.

Sözcü Hv. Hâk. Alb. Zeki Güngör'ün açıklamaları dinlendikten, Daireler Kurulunun ve 2. Dairenin sözü edilen kararları arasında içtihat aykırılığı bulunduğuna oybirliği ile karar verildikten sonra esasın görüşülmesine geçildi.

---

[*] Yayınlandığı Resmi Gazete, 30.3.1977, S. 15894.

Scanned by CamScanner

1602 sayılı Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Yasasının "tarafların kişilik ve niteliğinde değişiklik" kenar başlığını taşıyan 61. maddesinde "dava esnasında ölüm veya başka herhangi bir sebeple tarafların kişilik veya niteliğinde değişiklik olursa, davayı takip hakkı kendisine geçenin başvurmasına kadar ve gerçek kişilerden olan tarafların ölümü halinde, idare mirasçılar aleyhine takibi yenileninceye kadar dosyanın işlemden kaldırılmasına karar verilir. Yalnız öleni ilgilendiren davalara ait dilekçeler iptal olunur..." denildiğine göre, yalnız ödeni ilgilendiren davalarda takip hakkı başkasına geçen davaların hangileri olabileceğinin belirlenmesi, problemin çözümünde en önemli noktayı teşkil eder.

Daireler Kurulunun kararında, nasıp düzeltilmesi, emekliye ayırma, terfi ettirilmeme ve benzeri işlemlerin iptali maksadıyla açılan davaların karara bağlanmasından önce, davacının ölmesi halinde bu işlemlerin iptalini isteme hakkının mirasçılara intikal etmeyen ve münhasıran öleni ilgilendiren haklardan olduğu kabul edildiği halde, 2. Daire kararlarında; nasbın düzeltilmemesine, emekliye sevk ve terfi ettirilmeme işlemlerinin iptaline yönelik davaların yalnız ölen davacıların şahsını ilgilendirmediği, bu tür davalarda dul ve yetimlerinin de yakın menfaat alâkalarının bulunduğu, dul ve yetim aylığının bağlanması veya bağlanmış olan aylıkların çoğaltılmasının işlemin iptaline bağlı olduğu ve bu nedenle davacının ölmesi halinde açılmış bulunan bir davayı yürütebilecekleri görüş ve düşüncesinin benimsendiği anlaşılmıştır.

Gerçek kişilerin kişiliği ve medenî haklardan yararlanma ehliyeti, Medenî Kanunun 27. maddesi hükmünce ölüm ile son bulduğundan, ölü bir kimsenin davada taraf olma ehliyeti ortadan kalkar ve dolayısıyle onun temsili de düşünülemez. Çünkü dava ehliyeti bir kimsenin bizzat veya iradesi ile tayin ettiği bir temsilci vasıtasıyla kendi adına bir davayı yürütmesi ve buna müteferri usul işlemlerini yapmasıdır. Bu nedenle dava açılmadan önce mirasçılara intikal etmeyecek haklardan ötürü miras bırakanın vefatından sonra mirasçıların dava açmaları olanağı yoktur. Ancak taraflardan birinin dava görülmekte iken ölmesi halinde, davaya mirasçılarının devamına olanak sağlayan Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 41. maddesinin bu geniş kapsamlı kuralı, 1602 sayılı Yasanın 61. maddesinde özel biçimde düzenlenmiş ve yalnız öleni ilgilendirenlerinin dışında kalan davaların takip hakkının başkalarına geçebileceğini hükme bağlamış ve fakat bu davaların hangi tür davalar olması gerekeceğini belirtmemiştir.

Scanned by CamScanner

Medenî Kanunun ilgili hükümlerine göre, miras, ölüm ile açılır. Yani varislerin miras hakkı bu andan itibaren doğar ve yasal güvence altına girer. Yasada açıkca yazılı haller ayrık olmak üzere alacakları ve tüm hakları ve zilyet bulunduğu malları mirascılarına geçer. Bu durum karşısında, yasalarda açıkca yazılı olanlar dışında kalan ve ölene ait bulunan bütün haklar, mallar ve borçlar mirascılara geçeceğinden dava açılmakla mameleki niteliğe dönüşen haklar da ölenin malvarlığının bir bölümünü oluşturacağından bu davaları mirascılarının külli halef olarak yürütmeleri mümkündür. Diğer bir ifadeyle, külli intikal kuralı uyarınca, ileride mameleki bir hakka dönüşmesi muhtemel davaları da içermektedir. Çünkü dava, hak deyiminin kapsamı içindedir. Bu nedenle dava hakkı da diğer haklar gibi murisin ölümü ile hukukî haleflerine intikal eder.

Ancak, hukukta hiçbir kural mutlak ve istisnasız değildir. Dul ve yetim aylığı, destekten yoksunluk tazminatı gibi mirascılık sıfatına bağlı bulunmayan, doğrudan doğruya ilgililerin kişiliğine yansıyan haklarla ilgili davalar ayrık tutulmak kaydıyla, dava konusu hak üzerinde mirascıların tasarruf yetkisi tanınmamış bulunan daha doğrusu terfi ve kademe ilerlemesine esas sayılmayan sicil işlemleri, bir unvanın tevcihi, herhangi bir makama atandırılma, manen taltif vs. gibi isteklerin davacısının ölümü ile son bulan haklarla ilgili davalar genel kuralın dışındadır. Şu duruma göre, 1602 sayılı Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Kanununun 61. maddesinin "yalnız öleni ilgilendiren davalara ait dilekçeler iptal olunur" hükmünün maksadı, ölenin şahsına sıkı surette bağlı olan, başkalarına devir ve temliki caiz olmayan, dul ve yetim aylığını etkilemeyen, miras yolu ile intikali mümkün bulunmayan davalar olmak gerekir.

Açıklanan nedenlerle; emeklilik, sicil, nasıp, terfi, istiklâl madalyası ve benzeri işlemlerle ilgili olarak açılan iptal davalarının karara bağlanmasından önce, davacının ölümü halinde, işlemlerin iptali, mirascılarına maddî olanak sağlayacak nev'iden ise, davayı takip hakkının mirascılarına geçeceğini kabul ile bunların müracaatlarına kadar dosyalarının işlemden kaldırılmasına, aksi takdirde, davanın sadece öleni ilgilendirdiği sebebine istinaden dilekçelerin iptaline karar verilmesi gerekeceğine, içtihatların bu doğrultuda ve İkinci Dairenin 19.11.1974 gün ve 1974/867-108 sayılı kararına uygun şekilde birleştirilmesine, 7 Şubat 1977 günü oybirliği ile karar verildi.

Scanned by CamScanner

Başkan
İsmet Küçüktüzen
Tümgeneral

Üye
Bülent Savaşal
Hâk. Alb.

Üye
Faruk Alptekin
Tou. Alb.

Üye
Semahattin Devrim
Hâk. Alb.

Üye
Turgut Akan
Dz. Hâk. Alb.

Üye
Şahabettin Karakoç
Tnk. Alb.

Üye
H. Avni Türeli
Hv. Fz. Alb.

Üye
M. Necati Kartal
J. Alb.

Üye
Mustafa Çopur
Hâk. Alb.

Üye
Niyazi Sertçelik
Hâk. Alb.

Üye
Zeki Güngör
Hv. Hâk. Alb.

Üye
Saim Dönmez
İs. Alb.

Üye
Mustafa Şahin
Hâk. Alb.

Üye
Hülâgû Şakar
Hâk. Alb.

Üye
Rüştü Günal
Hâk. Alb.

Üye
Ahmet Tetik
Hâk. Alb.

Üye
Hakkı İnlice
Hâk. Alb.

Üye
Mesut Gültuna
İs. Alb.

Üye
Siyami Üler
Dz. Hâk. Alb.

Üye
Şahap Erenel
Hâk. Alb.

Üye
Mehmet Karaaslan
Hâk. Alb.

Üye
Hulûsi Özbakan
Hâk. Alb.

Üye
T. Necdet Armay
Hâk. Alb.

Üye
Mustafa Ucuz
Per. Alb.

Scanned by CamScanner